

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

13 septembrie 2017*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Ajutoare de stat – Decizia 2011/678/UE – Ajutor de stat în favoarea finanțării testelor pentru depistarea formelor de encefalopatie spongiformă transmisibilă (EST) la bovine – Ajutor incompatibil cu piața internă – Obligație de recuperare – Neexecutare”

În cauza C-591/14,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 108 alineatul (2) al doilea paragraf TFUE, introdusă la 19 decembrie 2014,

Comisia Europeană, reprezentată de J.-F. Brakeland, de B. Stromsky, de S. Noë și de H. van Vliet, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Regatului Belgiei, reprezentat de C. Pochet, de L. Van den Broeck și de J.-C. Halleux, în calitate de agenți, asistați de L. Van den Hende și de J. Charles, avocats,

pârât,

CURTEA (Camera a patra)

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, domnii E. Juhász (raportor) și C. Vajda, doamna K. Jürimäe și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: doamna V. Giacobbo-Peyronnel, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 decembrie 2016,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 martie 2017,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că, prin neluarea, în termenele prevăzute, a tuturor măsurilor necesare pentru recuperarea de la beneficiari a ajutoarelor de stat declarate ilegale și incompatibile cu piața internă prin articolul 1 alineatele (3) și (4) din Decizia 2011/678/UE a Comisiei din 27 iulie 2011 privind ajutorul de stat în favoarea finanțării testelor pentru depistarea formelor de encefalopatie spongiformă transmisibilă (EST) la bovine pus în aplicare de Belgia [ajutorul de stat C 44/08 (fostul NN 45/04)] (JO 2011, L 274, p. 36, denumită în continuare „decizia în litigiu”) și prin neinformarea Comisiei, în termenul acordat, în legătură cu măsurile adoptate pentru a se conforma acestei decizii, Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 288 al patrulea paragraf TFUE și al articolelor 2-4 din decizia menționată.

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 659/1999

- 2 Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41) prevede la articolul 14, intitulat „Recuperarea ajutorului”:

„(1) Atunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului de la beneficiar (denumită în continuare «decizie de recuperare»). Comisia nu solicită recuperarea ajutorului în cazul în care aceasta ar contraveni unui principiu general de drept [al Uniunii].

(2) Ajutorul care urmează să fie recuperat în temeiul unei decizii de recuperare include dobânda calculată pe baza unei rate adecvate, fixate de Comisie. Dobânda se datorează de la data la care ajutorul ilegal a fost pus la dispoziția beneficiarului până la data recuperării sale.

(3) Fără a aduce atingere unui ordin emis de Curtea de Justiție [a Uniunii Europene] în temeiul articolului [278 TFUE], recuperarea se efectuează fără întârziere și în conformitate cu procedurile legislației naționale a statului membru în cauză, cu condiția ca acestea să permită executarea imediată și efectivă a deciziei Comisiei. În acest scop și în eventualitatea unei proceduri derulate în fața instanțelor naționale, statele membre în cauză parcurg toate etapele necesare permise de legislațiile naționale respective, inclusiv măsuri provizorii, fără a aduce atingere dreptului [Uniunii].”

Orientările privind EST

- 3 Comisia Comunităților Europene a adoptat, în cursul anului 2002, Orientările comunitare privind ajutoarele de stat care vizează testele EST, animalele moarte și deșeurile de abator (JO 2002, C 324, p. 2, denumite în continuare „Orientările privind EST”). Punctele 23-25 din aceste orientări prevăd:

„23. În scopul de a promova adoptarea unor măsuri destinate protecției sănătății animale și umane, Comisia a decis că va continua să autorizeze ajutoarele de stat care acoperă până la 100 % din costurile aferente testelor EST, potrivit principiilor prezentate la punctul 11.4 din orientările agricole.

24. Totuși, începând cu 1 ianuarie 2003, în ceea ce privește examinarea ESB obligatorie a bovinelor sacrificate pentru consumul uman, ajutoarele publice directe și indirecte, inclusiv plățile comunitare, nu pot depăși un total de 40 de euro pe test. Obligația de examinare poate fi reglementată de legislația comunitară sau națională. Acest quantum se referă la costul total al

testelor, incluzând echipamentul pentru teste, prelevarea probelor, transportul, examinarea, stocarea și distrugerea probelor. Acest quantum poate fi redus în viitor, în cazul în care costurile aferente testelor scad.

25. Ajutorul de stat destinat să acopere costurile testelor EST trebuie plătit agenților economici pe domeniul cărora trebuie să se preleveze eșantioanele pentru testare. Totuși, pentru a facilita administrarea unor astfel de ajutoare de stat, plata ajutorului poate fi efectuată către laboratoare, cu condiția ca întregul ajutor de stat să fie trimis agentului economic. În orice caz, ajutorul de stat primit în mod direct sau indirect de către un agent economic de pe domeniul căruia au fost prelevate eșantioanele pentru testare trebuie să se reflecte printr-o reducere corespunzătoare a prețurilor aplicate de respectivul agent economic.” [traducere neoficială]

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

- 4 În cursul anilor 2001-2006, Regatul Belgiei a preluat în totalitate sau parțial costurile testelor pentru depistarea formelor de encefalopatie spongiformă transmisibilă la bovine (denumite în continuare „testele ESB”).
- 5 În ceea ce privește perioada 1 ianuarie-31 decembrie 2001, costul testelor ESB a fost finanțat în mod integral de trezoreria statului.
- 6 De la 1 ianuarie 2002 la 30 iunie 2004, aceste teste au fost prefinanțate de Biroul de Intervenție și de Restituire Belgian (BIRB), instituție federală publică cu personalitate juridică.
- 7 De la 1 iulie 2004 la 30 noiembrie 2004, testele ESB au fost finanțate de Agenția Federală pentru Siguranța Lanțului Alimentar (AFSLA), instituție publică cu personalitate juridică.
- 8 În urma unor reclamații primite, Comisia a adresat Regatului Belgiei, la 27 ianuarie 2004, o cerere de informare privind măsurile de finanțare a testelor ESB. Autoritățile belgiene au răspuns la această cerere la 6 februarie 2004 și la 14 mai 2004.
- 9 Prin scrisoarea din 23 ianuarie 2004, Regatul Belgiei a notificat Comisiei o măsură de ajutor destinată acoperirii costurilor pentru depistarea ESB la animale. Prin această măsură se preconiza efectuarea unei prefinanțări a costurilor testelor ESB, al căror quantum ar fi trebuit rambursat ulterior prin intermediul unor taxe parafiscale. Potrivit explicațiilor furnizate de Regatul Belgiei, mecanismul de finanțare notificat constituia doar modificarea unui proiect de decret regal care, în cursul anului 2001, fusese aprobat de Comisie, fără să fi fost însă pus în aplicare. Întrucât măsura notificată fusese deja pusă în executare, ea a fost înscrisă în registrul ajutoarelor care nu au fost notificate, cu numărul NN 45/04.
- 10 La 16 septembrie 2004, autoritățile belgiene au prezentat un nou proiect de decret regal, devenit Decretul regal din 15 octombrie 2004 privind finanțarea depistării formelor de encefalopatie spongiformă transmisibilă la animale (*Moniteur belge* din 8 noiembrie 2004, p. 75290). Acest decret stabilea un sistem de retribuire de 10,70 euro pe cap de bovină prezentată pentru sacrificare.
- 11 Prin scrisoarea din 26 noiembrie 2008, Comisia a informat Regatul Belgiei cu privire la decizia sa de a iniția procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE.
- 12 În considerentul (121) al deciziei în litigiu, Comisia a subliniat că suma maximă a ajutorului autorizat în cadrul finanțării testelor ESB, stabilit în Orientările EST la valoarea de 40 de euro per test, a fost depășită de Regatul Belgiei între 1 ianuarie 2003 și 30 iunie 2004. Comisia a precizat că quantumul ajutoarelor care depășeau această sumă maximă autorizată era evaluat la 6 619 810,74 euro.

- 13 În considerentul (92) al acestei decizii, Comisia a reținut, astfel, că „[...] măsurile finanțate prin intermediul resurselor de stat, inclusiv contribuțiile, acordă un avantaj selectiv agricultorilor, abatoarelor și celorlalte entități care transformă, manipulează, vând sau comercializează produse provenite de la bovine care fac obiectul unor teste ESB obligatorii în temeiul legislației aplicabile, deoarece acestea reduc costurile pentru acești beneficiari. Aceste avantaje nu sunt acordate prin intermediul unor plăți directe, ci prin preluarea costurilor testelor ESB de către autoritățile publice, care achită direct laboratoarelor costul testelor efectuate, la cererea abatoarelor și facturează costurile către AFSLA”.
- 14 Comisia a subliniat, în considerentele (99) și (100) ale deciziei în litigiu, pe de o parte, că finanțarea testelor ESB prin intermediul contribuțiilor constituia un avantaj finanțat prin resurse de stat în favoarea agricultorilor, abatoarelor și a celorlalte entități care transformă, manipulează, vând sau comercializează produse provenite de la bovine care fac obiectul unor teste ESB obligatorii în temeiul legislației aplicabile și, pe de altă parte, că acest avantaj intra sub incidența articolului 107 alineatul (1) TFUE. După ce a menționat că Regatul Belgiei nu i-a notificat aceste ajutoare, instituția menționată a subliniat că ajutoarele respective erau ilegale.
- 15 În considerentele (126)-(128) ale deciziei în litigiu, Comisia a examinat, în ceea ce privește ajutoarele plătite între 1 ianuarie 2003 și 30 iunie 2004, sistemul de recuperare a ajutoarelor prin intermediul contribuțiilor prelevate pentru finanțarea AFSLA, astfel cum a fost propus de Regatul Belgiei, potrivit căruia motivul pentru care s-a recurs la această abordare globală consta în faptul că era dificil în practică să se efectueze o recuperare individuală a acestor ajutoare.
- 16 Comisia a subliniat, în considerentul (129) al deciziei în litigiu, că sistemul de recuperare a ajutoarelor pus astfel în practică de Regatul Belgiei nu este conform cu cerințele în materie de recuperare a ajutoarelor ilegale și incompatibile cu piața internă, în măsura în care, contrar unei jurisprudențe constante a Curții, nu obligă beneficiarul real al acestor ajutoare să restituie el însuși avantajul de care a beneficiat asupra concurenților săi de pe piață.
- 17 Având în vedere aceste elemente, prin decizia în litigiu, notificată Regatului Belgiei la 28 iulie 2011, Comisia a decis următoarele:

„Articolul 1

(1) Măsurile finanțate prin intermediul retribuițiilor nu constituie ajutoare.

(2) Finanțarea testelor ESB prin intermediul resurselor de stat constituie un ajutor compatibil cu piața internă în favoarea agricultorilor, abatoarelor și a altor entități care transformă, manipulează, vând sau comercializează produse provenite de la bovine care fac obiectul unor teste ESB obligatorii pentru perioada 1 ianuarie 2001-31 decembrie 2002 și pentru perioada 1 iulie 2004-31 decembrie 2005.

(3) Finanțarea testelor ESB prin intermediul resurselor de stat pentru perioada 1 ianuarie 2003-30 iunie 2004 constituie un ajutor compatibil cu piața internă în favoarea agricultorilor, abatoarelor și a altor entități care transformă, manipulează, vând sau comercializează produse provenite de la bovine care fac obiectul unor teste ESB obligatorii pentru sume mai mici de 40 EUR/test. Sumele care depășesc 40 EUR/test sunt incompatibile cu piața internă și trebuie recuperate, cu excepția ajutoarelor acordate pentru proiecte specifice care, la momentul acordării ajutorului, îndeplineau toate condițiile stabilite în Regulamentul *de minimis* aplicabil.

(4) Belgia a pus în aplicare în mod ilegal ajutorul pentru finanțarea testelor ESB contrar dispozițiilor articolului 108 alineatul (3) TFUE, în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2001 și 30 iunie 2004.

Articolul 2

- (1) Belgia ia toate măsurile necesare pentru recuperarea de la beneficiari a ajutoarelor ilegale și incompatibile menționate la articolul 1 alineatele (3) și (4).
- (2) Ajutoarele care trebuie recuperate includ dobânzi calculate începând cu data la care au fost puse la dispoziția beneficiarilor până la data recuperării acestora.
- (3) Dobânda se calculează pe o bază compusă, în conformitate cu dispozițiile prevăzute în capitolul V din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 [al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 659/1999 (JO 2004, L 140, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 2, p. 42)].
- (4) Recuperarea se efectuează fără întârziere și în conformitate cu procedurile prevăzute de dreptul național, cu condiția ca acestea să permită executarea imediată și efectivă a prezentei decizii.

Articolul 3

Recuperarea ajutorului la care se face referire la articolul 1 alineatele (3) și (4) este imediată și efectivă.

Belgia trebuie să se asigure că prezenta decizie este pusă în aplicare în termen de patru luni de la data notificării acesteia.

Articolul 4

- (1) În termen de două luni de la data notificării prezentei decizii, Belgia pune la dispoziția Comisiei următoarele informații:
 - (a) lista beneficiarilor care au primit ajutoare menționate la articolul 1 alineatele (3) și (4), precum și valoarea totală a ajutorului primit de fiecare dintre aceștia;
 - (b) valoarea totală (suma de bază și dobânzile de recuperare) de recuperat de la beneficiari;
 - (c) o descriere detaliată a măsurilor deja adoptate și a celor prevăzute în vederea conformării cu prezenta decizie;
 - (d) documente care să demonstreze că beneficiarii au fost înștiințați că trebuie să ramburseze ajutorul.
- (2) Belgia informează Comisia cu privire la progresele înregistrate ca urmare a măsurilor naționale adoptate în vederea aplicării prezentei decizii până la finalizarea recuperării ajutoarelor menționate la articolul 1 alineatele (3) și (4).
- (3) După perioada de două luni menționată la alineatul (1), Belgia prezintă, la solicitarea Comisiei, un raport privind măsurile deja adoptate și prevăzute pentru a se conforma prezentei decizii. Acest raport furnizează, de asemenea, informații detaliate privind valoarea ajutoarelor și dobânzile de recuperare deja recuperate de la beneficiari.

Articolul 5

Prezenta decizie se adresează Regatului Belgiei.”

Procedura precontencioasă

- 18 La 27 septembrie 2011, Regatul Belgiei a informat Comisia cu privire la dezacordul său în ceea ce privește decizia în litigiu.
- 19 În acest scop, el a indicat mai întâi că finanțarea costurilor testelor ESB de către stat nu constituia un ajutor de stat, întrucât „nu există nicio normă a Uniunii care obligă statele să recupereze, total sau parțial, costurile testelor ESB de la actorii economici și în special de la cei care activează în sectorul agricol”. Regatul Belgiei a subliniat ulterior importanța anchetei pe care o desfășurau autoritățile din domeniul concurenței în legătură cu suspiciuni privind practicile anticoncurențiale desfășurate de laboratoare cu ocazia testelor ESB.
- 20 În ceea ce privește executarea deciziei în litigiu, acesta a arătat că, având în vedere cercul larg al persoanelor desemnate prin articolul 1 din decizia în litigiu ca fiind beneficiarii ajutoarelor ilegale și incompatibile cu piața internă, și anume agricultorii, abatoarele și alte entități care transformă, manipulează, vând sau comercializează produse provenite de la bovine care fac obiectul unor teste ESB obligatorii, este imposibil „să se identifice o legătură obiectivă între animalul testat la origine pentru [ESB] și beneficiarii din toate stadiile până la vânzarea produsului final”.
- 21 În sfârșit, Regatul Belgiei a arătat că, în orice caz, era suficient să se repartizeze în mod egal cuantumul ajutoarelor menționate între cele șase sectoare în discuție (crescători, vânzatori de animale vii, abatoare, producție și transformare de produse, comerț cu ridicata și vânzare cu amănuntul) și să fie împărțit la numărul de operatori economici care intervin în aceste sectoare pentru a constata că nu este necesar să fie recuperate, în aplicarea regulii *de minimis*.
- 22 La 18 iulie 2012, Comisia a indicat Regatului Belgiei că beneficiarul ajutorului „este operatorul care are obligația efectuării unui test ESB și căruia abatorul îi facturează o retribuire pentru costurile testelor ESB” și că revenea acestui stat membru „obligația de a verifica, în perioada în discuție, dacă beneficiarii cu titlu individual ai serviciului de test ESB efectuat pe bovinele lor au beneficiat de un ajutor incompatibil ([și anume] de peste 40 de euro) care depășea pragul *de minimis*”. În această privință, Comisia a propus o metodă de calcul care constă, presupunând că nu au fost acordate alte ajutoare, în împărțirea valorii *de minimis* la valoarea care depășea suma de 40 de euro pentru fiecare test efectuat, pentru a obține în final numărul de teste ESB pe operator dincolo de care ajutorul ar depăși pragurile autorizate.
- 23 După mai multe schimburi de scrisori având ca obiect, în special, metoda de calcul pentru a stabili cuantumul ajutoarelor care trebuie recuperate, Comisia, apreciind că Regatul Belgiei nu a luat măsurile necesare pentru a se conforma deciziei în litigiu, a decis să introducă prezenta acțiune prin cererea introductivă din data de 19 decembrie 2014.
- 24 În urma introducerii prezentei acțiuni, Tribunalul Uniunii Europene, prin Hotărârea din 25 martie 2015, Belgia/Comisia (T-538/11, EU:T:2015:188), a respins acțiunea în anulare formulată în prealabil de Regatul Belgiei împotriva deciziei în litigiu. Prin Hotărârea din 30 iunie 2016, Belgia/Comisia (C-270/15 P, EU:C:2016:489), Curtea a respins recursul formulat de Regatul Belgiei împotriva acestei hotărâri a Tribunalului.

Cu privire la acțiune

Argumentația părților

- 25 Comisia arată că nu a avut loc nicio recuperare a ajutoarelor în cauză în termenul de patru luni care a urmat datei notificării deciziei în litigiu, și anume cel târziu până la 28 noiembrie 2011 și, în plus, Regatul Belgiei nu a prezentat dovada faptului că s-a găsit în imposibilitate absolută de a executa această decizie.
- 26 În această privință, Comisia arată că, spre deosebire de ceea ce susține Regatul Belgiei, decizia în litigiu permite să se identifice beneficiarii ajutoarelor ilegale și incompatibile cu piața internă. Astfel, această decizie nu ar viza în mod global agricultorii, abatoarele și alte entități care transformă, manipulează, vând sau comercializează produse provenite de la bovine, ci ar specifica faptul că, dintre aceste persoane, sunt beneficiare ale acestor ajutoare cele care sunt obligate să efectueze teste ESB și ale căror costuri de exploatare au fost reduse prin beneficiul ajutoarelor menționate.
- 27 În acest fel, beneficiarii reali ai ajutoarelor ilegale și incompatibile cu piața internă ar fi, în cea mai mare parte a cazurilor și în afara oricărei împrejurări speciale, producătorii primari, însă ar putea fi, în alte împrejurări și după caz, fie abatorul, fie entitatea care a transformat sau a manipulat animalul, fie cea care a vândut sau a comercializat produsele provenite de la bovine.
- 28 Această instituție adaugă că, pe toată durata schimbului de scrisori cu Regatul Belgiei, a sugerat neîncetat metode practice și realizabile de punere în aplicare a deciziei în litigiu și că, contrar afirmațiilor acestui stat, poziția sa nu a variat niciodată în ceea ce privește persoanele care, în sensul acestei decizii, trebuiau să fie considerate ca fiind beneficiare ale ajutoarelor declarate ca fiind ilegale și incompatibile cu piața internă.
- 29 Aceasta subliniază că Regatul Belgiei nu poate invoca Regulamentele *de minimis*, întrucât nu a identificat beneficiarii individuali ai ajutoarelor și, în consecință, este în incapacitate, pe de o parte, de a dovedi că cumulul acestor ajutoare nu depășea efectiv plafonul autorizat de regulamentele respective și, pe de altă parte, de a stabili că toate celelalte condiții impuse prin acestea fuseseră respectate.
- 30 Comisia adaugă că în mod greșit Regatul Belgiei invocă imposibilitatea absolută de a executa decizia în litigiu și arată că a dat dovadă de o mare loialitate pe tot parcursul procedurii, în condițiile în care acest stat nu a încetat să se opună executării deciziei în litigiu printr-o argumentație care îi era contrară.
- 31 În răspuns, Regatul Belgiei arată, în primul rând, că finanțarea testelor ESB nu poate fi calificată drept ajutor de stat, în măsura în care obligația de a efectua aceste teste se întemeiază pe protecția sănătății publice și că, în consecință, nu ar putea să se considere că acestea constituie o sarcină care grevează în mod normal bugetul unei întreprinderi.
- 32 În al doilea rând, acesta afirmă că există o certitudine rezonabilă că pragurile *de minimis* nu erau depășite, astfel încât nu a încălcat nicidecum obligațiile care decurg din decizia în litigiu. În acest scop, statul membru menționat arată că, având în vedere că ESB este o boală care afectă întregul lanț alimentar din stadiul producției până în cel al vânzării produsului finit, este imposibil să se identifice o legătură obiectivă între animalul testat și diferiții beneficiari în toate stadiile procesului de producție și de vânzare a produsului finit. Acesta este motivul pentru care statul membru respectiv ar fi susținut întotdeauna, în conformitate cu decizia în litigiu, în special cu considerentul (92) al acesteia, că costul testelor ESB trebuia să fie repercutat asupra celor șase sectoare economice care au legătură cu carnea de vită, cu atât mai mult cu cât, în cazul în care ajutorul care trebuie recuperat ar fi atribuit în părți

egale acestor sectoare, valoarea medie a avantajului pentru fiecare beneficiar și pentru fiecare sector s-ar fi situat sub pragurile *de minimis*, astfel încât ar fi nerezonabil să se impună unui stat să îndeplinească sarcini extrem de împovărătoare care, în mod evident, ar fi inutile.

- 33 Regatul Belgiei adaugă că, în orice caz, nu ar fi posibil să se verifice dacă pragurile *de minimis* sunt depășite în funcție de fiecare dintre beneficiarii ajutorului decât cu condiția ca decizia în litigiu să permită să se identifice efectiv beneficiarii menționați, ceea ce nu este cazul în speță.
- 34 În acest scop, acesta invocă existența unor incoerențe în decizia în litigiu care nu permit să se stabilească dacă recuperarea ajutoarelor ilegale și incompatibile trebuie să se efectueze doar de la proprietarul animalului sau de la ansamblul operatorilor economici care intervin în sectoarele stabilite în această decizie. Aceste incoerențe ar implica faptul că decizia menționată fie ar trebui să fie considerată ca inexistentă, fie ar fi imposibil de executat.
- 35 În această privință, statul membru menționat arată că nu îi poate fi reproșat că nu a cooperat în mod loial cu Comisia, în măsura în care simpla adoptare a metodei globale pe care o preconiza pentru a executa decizia în litigiu era de natură să permită o astfel de executare, fapt pe care nu l-a permis Comisia, care nu a încetat să varieze în explicațiile sale privind stabilirea ajutoarelor ilegale și incompatibile cu piața internă.

Aprecierea Curții

- 36 Cu titlu introductiv, trebuie arătat, asemenea avocatului general la punctul 55 din concluzii, că Regatul Belgiei nu contestă că finanțările calificate drept ajutoare în conformitate cu articolul 1 alineatele (3) și (4) din decizia în litigiu nu au făcut obiectul niciunei măsuri de recuperare, nici că informațiile prevăzute la articolul 4 din această decizie nu au fost comunicate Comisiei în termenele acordate.
- 37 În consecință, este necesar să se examineze mijloacele pe care Regatul Belgiei le invocă în apărare pentru a justifica neexecutarea acestei decizii.
- 38 În această privință, trebuie subliniat că, cu excepția cazurilor în care o decizie de recuperare a făcut obiectul unei anulări în temeiul articolului 263 TFUE, singurele modalități de apărare care pot fi invocate de un stat membru împotriva unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulate de Comisie în temeiul articolului 108 alineatul (2) TFUE sunt cele întemeiate pe o imposibilitate absolută de executare a deciziei al cărei destinatar este (a se vedea Hotărârea din 9 iulie 2015, Comisia/Franța, C-63/14, EU:C:2015:458, punctul 48 și jurisprudența citată) și pe inexistența deciziei de recuperare, presupunând că decizia menționată este afectată de vicii deosebit de grave și evidente (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 10 octombrie 2013, Comisia/Italia, C-353/12, nepublicată, EU:C:2013:651, punctul 43, și Hotărârea din 22 martie 2001, Comisia/Franța, C-261/99, EU:C:2001:179, punctul 19).
- 39 În ce privește argumentul întemeiat pe o calificare incorectă a finanțării testelor ESB ca ajutoare de stat, este suficient să se constate că acest argument echivalează în realitate cu contestarea existenței înseși a unui ajutor de stat și, în consecință, a validității deciziei în litigiu, fără a merge însă până la a invoca faptul că aceasta ar fi inexistentă. Astfel, argumentul menționat nu poate fi invocat decât în cadrul procedural al contenciosului acțiunii în anulare, astfel cum este prevăzut la articolul 263 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2015, Comisia/Franța, C-37/14, nepublicată, EU:C:2015:90, punctul 77 și jurisprudența citată).

- 40 În orice caz, trebuie subliniat că același argument a fost deja examinat și respins la punctele 79-81 din Hotărârea din 25 martie 2015, Belgia/Comisia (T-538/11, EU:T:2015:188), prin care Tribunalul a respins acțiunea în anulare introdusă de Regatul Belgiei împotriva deciziei în litigiu, această hotărâre fiind confirmată de Curte în Hotărârea din 30 iunie 2016, Belgia/Comisia (C-270/15 P, EU:C:2016:489).
- 41 Rezultă din considerațiile care precedă că argumentul întemeiat pe o calificare incorectă a finanțării testelor ESB ca ajutoare de stat este inadmisibil.
- 42 În ceea ce privește argumentul Regatului Belgiei potrivit căruia decizia în litigiu ar fi inexistentă, invocat în ipoteza în care ajutorul în cauză ar trebui să fie recuperat exclusiv de la agricultori, trebuie subliniat că, atât în considerentele (90), (92) și (99), cât și în articolul 1 alineatul (3), această decizie desemnează beneficiarii ajutoarelor ca fiind cei cărora le revine sarcina de a efectua un test ESB obligatoriu.
- 43 Prin urmare, decizia în litigiu, chiar dacă nu a identificat mai precis beneficiarii potrivit unui sector determinat sau prin alte caracteristici obiective decât cele menționate la punctul precedent, permitea, cu toate acestea, să se determine beneficiarii ajutoarelor ilegale și incompatibile cu piața internă, fără a limita acești beneficiari doar la agricultori. În consecință, această decizie nu poate fi considerată ca fiind inexistentă.
- 44 În ceea ce privește argumentul întemeiat pe dificultățile legate de identificarea beneficiarilor reali ai ajutorului în cauză, invocat în ipoteza în care obligația de a recupera acest ajutor nu ar fi limitată la agricultori, trebuie amintit că teama de dificultăți interne, chiar insurmontabile, legate printre altele de verificarea situației fiecărei întreprinderi vizate în ceea ce privește recuperarea ajutoarelor ilegale sau vasta difuziune a regimului ajutoarelor în rețeaua de producție națională nu ar putea justifica faptul că un stat membru nu respectă obligațiile care îi revin în temeiul dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 aprilie 2004, Comisia/Italia, C-99/02, EU:C:2004:207, punctele 22 și 23, precum și jurisprudența citată).
- 45 Or, în speță, Regatul Belgiei nu a demonstrat că îi era imposibil să identifice în practică beneficiarii reali ai ajutorului în cauză. Astfel, acesta ar fi putut să de adreseze, de exemplu, laboratoarelor sau operatorilor din ale căror locații au fost preluate eșantioanele pentru testele ESB, entități vizate la punctul 25 din Orientările EST, pentru a stabili ceilalți operatori asupra cărora s-a repercutat ajutorul menționat.
- 46 În ceea ce privește argumentul întemeiat pe nedepășirea pragurilor *de minimis*, trebuie amintit că, pentru a stabili beneficiarul unui ajutor de stat, trebuie să se identifice întreprinderile care au beneficiat efectiv de acesta (Hotărârea din 3 iulie 2003, Belgia/Comisia, C-457/00, EU:C:2003:387, punctul 55, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2016, Comisia/Aer Lingus și Ryanair Designated Activity, C-164/15 P și C-165/15 P, EU:C:2016:990, punctul 90 și jurisprudența citată). Această jurisprudență exclude posibilitatea de a calcula cuantumul ajutorului care trebuie recuperat prin efectuarea unei împărțiri, în părți egale, a valorii globale a acestor ajutoare între sectoarele economice desemnate prin decizia în litigiu, după cum propune Regatul Belgiei, pentru a demonstra nedepășirea pragurilor *de minimis*.
- 47 De altfel, potrivit jurisprudenței Curții, deși revine Comisiei obligația de a dovedi existența pretensei neîndepliniri a obligației de recuperare, prezentând Curții elementele necesare pentru ca aceasta să verifice existența respectivei neîndepliniri a obligațiilor, fără să se poată întemeia pe vreo prezumție, revine, în schimb, statului membru în discuție, în cazul în care a fost dovedită nerecuperarea în întregime a ajutoarelor în cauză sau a unei părți din acestea, obligația de a justifica motivele pentru care această recuperare nu s-ar impune în ceea ce privește anumiți beneficiari (Hotărârea din 12 februarie 2015, Comisia/Franța, C-37/14, nepublicată, EU:C:2015:90, punctul 71). Or, cu excepția

metodei de calcul, exclusă prin jurisprudența citată la punctul precedent, guvernul belgian nu furnizează nicio informație precisă și concretă care să permită să se considere că, pentru beneficiarii în cauză, au fost respectate pragurile *de minimis*.

- 48 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, trebuie să se constate că, prin neluarea tuturor măsurilor necesare pentru recuperarea de la beneficiari a ajutoarelor de stat declarate ilegale și incompatibile cu piața internă prin articolul 1 alineatele (3) și (4) din decizia în litigiu și prin neinformarea Comisiei cu privire la măsurile adoptate pentru a se conforma acestei decizii, Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 288 al patrulea paragraf TFUE și al articolelor 2-4 din decizia menționată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 49 În temeiul articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Regatului Belgiei la plata cheltuielilor de judecată, iar Regatul Belgiei a căzut în pretenții, se impune obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară și hotărăște:

- 1) **Prin neluarea tuturor măsurilor necesare pentru recuperarea de la beneficiari a ajutoarelor de stat declarate ilegale și incompatibile cu piața internă prin articolul 1 alineatele (3) și (4) din Decizia 2011/678/UE a Comisiei din 27 iulie 2011 privind ajutorul de stat în favoarea finanțării testelor pentru depistarea formelor de encefalopatie spongiformă transmisibilă (EST) la bovine puse în aplicare de Belgia [ajutorul de stat C 44/08 (fostul NN 45/04)] și prin neinformarea Comisiei Europene în legătură cu măsurile adoptate pentru a se conforma acestei decizii, Regatul Belgiei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 288 al patrulea paragraf TFUE și al articolelor 2-4 din decizia menționată.**
- 2) **Obligă Regatul Belgiei la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături